

MODALITĂȚI DE INVESTIGARE A CALITĂȚILOR VOLITIVE

Liliana Irofte, doctorandă, UPS „Ion Creangă”

Summary

This article presents some tools of personality assessment, as well as of volitional qualities assessment. Applying these tools will create a personality profile with a high / low level of volition.

Voința după mulți psihologi este considerată o caracteristică sau o capacitate a personalității în acțiune. Voința nu este o instanță separată care se integrează în tabloul personalității, ci mai degrabă este o funcție ce rezultă din integritatea și unitatea personalității, care implică într-o fază specifică participarea tuturor funcțiilor psihice [8, p.241-242].

R. Baumeister definește voința ca fiind “un mușchi educabil”. În accepțiunea acestuia voința reprezintă o resursă limitată, iar componentele voinței conțin atenția, autocontrolul și perseverența. Societatea modernă cu toate elementele ei de distragere a atenției și de stimulare ne pune la încercare calitățile volitive. Baba Shiv, profesorul de marketing de la Stanford Graduate School of Business, a precizat că persoanele cărora li se distrage atenția sunt mai predispuse să cedeze tentațiilor. Când mintea este preocupată, alegerile vor fi ghidate de impulsuri, nu de obiectivele pe termen lung [5, p. 34].

Printre semnele voinței slabe se pot identifica următoarele: concentrarea scăzută a atenției, tendința de a fi distras, lipsa perseverenței, problemele de control a impulsurilor, hiperactivitatea, tendința cronică de a întârzia (planificarea deficitară a timpului), dezorganizarea, impulsul de a amâna și altele.

O dată cu intrarea la gimnaziu, preadolescenții își vor atinge un nou nivel al dezvoltării voinței, care se exprimă în următoarele aspecte: capacitatea de a fixa scopuri și de a selecta și a opta pentru cele mai semnificative și potrivite pentru o situație sau alta. Pe măsura parcurgerii acestui stadiu preadolescenții vor putea să se conducă din ce în ce mai mult după proiectele și scopurile stabilite, fiind mai puțin influențați de tentațiile de moment. Preadolescența are o contribuție semnificativă la dezvoltarea generală a voinței ca o condiție de bază a integrării în învățarea complexă și în alte activități mai dificile din stadiul următor [3, p.250-251].

În continuare vom prezenta câteva instrumente de evaluare a voinței și calităților acestora care pot fi utilizate în cazul preadolescenților și adolescenților.

Chestionarul CP5F (Big Five) - Chestionarul CP5F, poate fi găsit în Platforma de Evaluare a Dezvoltării Ped.B, fiind comercializat de Cognitrom și este destinat evaluării celor cinci suprafactori ai modelului Big Five (Extraversiune, Stabilitate emoțională, Conștiinciozitate, Amabilitate și Autonomie). El conține șase scale: câte una pentru fiecare suprafactor (al cărui nume

coincide cu cel al suprafactorului pe care îl măsoară) și o scală (denumită Dezirabilitate socială) pentru identificarea persoanelor ale căror răspunsuri nu sunt conforme realității, fie pentru că acestea doresc să-și creeze o imagine favorabilă, fie pentru că răspund la întâmplare sau vor să pară altfel decât restul oamenilor.

Chestionarul CP5F poate fi folosit pentru diagnoza personalității, scalele sale având o bună validitate relativă la construct și o consistență internă ridicată. Nu au fost efectuate studii de validare pentru utilizarea sa în scop de predicție.

Chestionarul CP5F a fost etalonat pe o populație non-clinică, formată din persoane cu vârsta cuprinsă între 14 și 65 de ani. Au fost construite etaloane separate pentru două categorii de condiții de administrare a chestionarului: un etalon valabil pentru evaluarea psihologică periodică obligatorie și selecția profesională (atunci când majoritatea subiecților se străduiesc să-și creeze o imagine favorabilă și răspund în sensul dezirabilității sociale) și unul pentru cazul când administrarea chestionarului CP5F se face în scop de diagnoză a personalității sau intervenție psihologică (atunci când, în general, subiecții răspund sincer). Ambele etaloane sunt calculate pe sexe și pe șase grupe de vârstă (14-19 ani, 20-25 de ani, 26-35 de ani, 36-45 de ani, 46-55 de ani și 56-65 de ani). Ele permit transformarea scorurilor brute ale scalelor în cote T. Sunt propuse interpretări ale scorurilor mari și ale scorurilor mici (căroră le corespund cote T mai mari decât 60, respectiv, mai mici decât 40).

Din cauza faptului că scorurile scalei Dezirabilitate socială corelează liniar direct cu scorurile scalelor Conștiințiozitate, Amabilitate și Stabilitate emoțională trebuie manifestată prudență la interpretarea scorurilor acestor scale pentru subiecții care la scala Dezirabilitate socială au obținut un scor mic sau unul mare. În interpretarea rezultatelor vom ține cont de factorii Stabilitate Emoțională, Conștiințiozitate și Autonomie [1, p.7-23].

Sistemul Achenbach al Evaluării Bazate Empiric- ASEBA (Achenbach Thomas M. și Rescorla Leslie). Acest instrument este adaptat, etalonat și distribuit de editura Romanian Psychological Testing Services. Sistemul Achenbach al Evaluării Bazate Empiric (ASEBA) cuprinde un set de chestionare pentru evaluarea competențelor, a funcționării adaptative și a problemelor copiilor și adolescenților. Utilizând chestionarele ASEBA, se pot obține rapid date standardizate referitoare la un spectru larg de competențe, comportamente adaptative și probleme. Chestionarele ASEBA permit obținerea unor descrieri individualizate, acestea incluzând și întrebări deschise care vizează punctele tari și aspectele îngrijorătoare legate de comportamentul copilului. Pe baza chestionarelor ASEBA, se pot evalua funcționarea adaptativă a copiilor între 6 și 18 ani și următoarele categorii de problem: Anxietate/Depresie(I), Însingurare/Depresie (II), Acuze somatice (III). Probleme de relaționare socială (IV), Probleme de gândire (V), Probleme de atenție (VI), Neatenție, Hiperactivitate/Impulsivitate, Comportament de încălcare a regulilor (VII),

Comportament Agresiv (VIII). Vom atrage atenție deosebită asupra rezultatelor din categoriile VI și VII [6, p.61-62].

Tehnica de cercetare a calităților volitive ale personalității. Tehnica este tradusă din limba rusă și este preluată de pe următorul site: https://studopedia.su/11_56587_I-metodika-issledovaniya-volevih-kachestv-lichnosti.html.

Tehnica e dezvoltată de N.E. Stambulova și este compusă din cinci seturi de chestionare, a câte 20 de itemi fiecare. Subiecții sunt rugați să evalueze nivelul de dezvoltare a propriilor sale calități volitive: capacitatea de atingere a scopurilor, curajul și capacitatea de a lua decizii, perseverența și fermitatea, inițiativa și independența, autocontrolul și anduranța.

Subiecții vor selecta răspunsul corespunzător din cele cinci opțiuni propuse din protocolul de răspuns. Fiecărei opțiuni de răspuns îi corespunde un număr. Opțiunile pentru răspunsuri sunt: "Nu mi se întâmplă" (-2), "Posibil, rareori" (-1), "Posibil, uneori"(0), "Probabil, deseori,"(1), „Cu siguranță”(2). Astfel ei vor răspunde la cele cinci seturi de chestionare până vor completa tot protocolul sintetic de răspuns.

Fiecare chestionar permite diagnosticarea a doi parametri ai calităților volitive: expresivitatea și generalizarea. Termenul de expresivitate se referă la existența și stabilitatea de manifestare a caracteristicilor sale de bază, sub generalizare înțelegem- calitățile extinse, universale, adică, lărgimea de manifestare în diferite situații de viață și tipuri de activități.

Prelucrarea și interpretarea rezultatelor

Pozițiile 1, 6, 8, 9, 11, 12, 16, 17, 18, 20 servesc la diagnosticarea expresivității calităților volitive, pozițiile 2, 3, 4, 5, 7, 10, 13, 14, 15, se referă la generalizarea calităților volitive.

Lângă numărul afirmației se va nota un număr de puncte (-2, - 1, 0, + 1, +2), care se acordă pentru fiecare variantă a răspunsului. Aceste estimări sunt înregistrate în protocolul sintetic de răspuns, alături de numărul de răspuns. Apoi, suma algebrică a punctajelor se calculează separat pentru afirmațiile parametrului de expresivitate și parametrului de generalizare pentru fiecare calitate volițională. Pentru a transfera la scara pozitivă a evaluărilor, la scorul total se adaugă 20 de puncte, iar rezultatele finale sunt înregistrate în protocol.

Concluziile privind nivelul de dezvoltare al fiecărei calități volitive se face în funcție de parametrul expresivității și generalizării, luând în considerare următorii indicatori normativi: 0-19 puncte - nivel scăzut; 20-30 de puncte - nivelul mediu; 31-40 de puncte - nivel ridicat. Rezultatele obținute ale tuturor calităților volitive vor fi prezentate într-un grafic.

Scala perseverenței (după A. L. Duckworth) sau Grit Scale a fost tradusă din limba engleză și a fost preluată de pe site-ul:

<http://www.sas.upenn.edu/~duckwort/images/Grit%20JPSP.pdf>

Aceasta e varianta adaptată pentru copii și preadolescenți. Chestionarul este constituit din opt itemi, cu cinci variante de răspuns. Subiecții vor bifa, varianta de răspuns care li se potrivește cel mai bine dintre următoarele: „Deseori”, „De multe ori”, „Așa și Așa”, „De puține ori”, „Deloc”.

Prelucrarea și interpretarea rezultatelor

1. Pentru enunțurile 2, 4, 7 și 8 atribuiți următoarele puncte:

5 puncte- deseori

4 puncte- de multe ori

3 puncte- așa și așa

2 puncte- de puține ori

1 punct- deloc

2. Pentru enunțurile 1, 3, 5 și 6 atribuiți următoarele puncte:

1 punct- deseori

2 puncte- de multe ori

3 puncte- așa și așa

4 puncte- de puține ori

5 puncte- deloc

Însumați toate punctele obținute și împărțiți-le la 8. Scorul maxim al acestei scale este 5 (perseverență extrem de mare) și scorul minim este 1 (fără perseverență).

Bibliografie

1. Albu, M. Un nou chestionar de personalitate: CP5F, în: M. Albu (coord.), *Incursiuni psihologice în cotidian. (7-23)*, ed. ASCR, Cluj-Napoca, 2008.
2. Baumeister, R., Tierney, J. *Voința. Cum să-ți redescoperi cea mai mare putere interioară*, ed. Paralela 45, Pitești, 2012.
3. Crețu, T. *Psihologia vârstelor*, ed. Polirom. Iași, 2016.
4. Duckworth, A.L, & Quinn, P.D. Development and validation of the Short Grit Scale (GritS). *Journal of Personality Assessment*, 2009.
5. McGonigal, K. *Puterea voinței. Cum funcționează autocontrolul și ce putem face pentru a-l îmbunătăți*, ed. Litera, București 2015.
6. Ticu, C. *Pregătirea și realizarea evaluării psihologice individuale. Norme, metodologie și proceduri*, ed. Polirom, Iași 2012.
7. Vladislav, E. *Ghid aplicativ de evaluare clinică a copiilor și adolescenților*, ed. SPER, Bucurșeti, 2015.
8. Zlate, M. *Fundamentele Psihologiei*, ed. Polirom, Iași, 2009.
9. <http://www.cognitrom.ro/>
10. www.psihologi.ro
11. <http://www.sas.upenn.edu/~duckwort/images/Grit%20JPSP.pdf>
12. https://studopedia.su/11_56587_I-metodika-issledovaniya-volevih-kachestv-lichnosti.html